

UNDERSÖKNING OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Detaljplan för fastighet Söderbymalm 3:482 samt del av Söderbymalm 3:481, Riksäppet, Handen, Haninge kommun

Enligt 6 kap 5§ miljöbalken (1998:808), ska kommunen undersöka om genomförandet av en detaljplan kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller ej. Undersökningen innebär att kommunen identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

I 5§ miljöbedömningsförordningen (2017:966) anges vilka omständigheter som kommunen ska utgå ifrån vid en sådan undersökning. De är, exempelvis, miljöproblem som är relevanta för planen, de sannolika miljöeffekternas omfattning och i vilken utsträckning de kan avhjälpas, risker för människors hälsa eller för miljön till följd av olyckor, påverkan på möjligheten att nå miljö kvalitetsnormer, eller påverkan på kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen.

Kommunen ska, efter att undersökningen genomförts, ta ställning till om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller ej. Motiv, samt de omständigheter som ligger till grund för kommunens ställningstagande, framgår i denna undersökning. Undersökningen och ställningstagandet ska samrådats med berörda myndigheter i ett så kallat undersökningssamråd. Därefter tar kommunen ett särskilt beslut, som avgör frågan. Om betydande miljöpåverkan kan antas ska en strategisk miljöbedömning göras, inklusive framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning.

KORT OM PROJEKTET

Kommunstyrelsen beslutade 2023-06-05, §20 att ge stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att upprätta detaljplan för Riksäppet etapp 1, fastighet Söderbymalm 3:482 samt del av Söderbymalm 3:481, Handen. Syftet med detaljplanen är att fastställa befintlig användning av byggnaden Riksäppet 2 med tillägget skoländamål samt möjliggöra byggrätt för skoländamål eller idrottshall inom fastigheten Söderbymalm 3:482. Särskild vikt läggs på det nyttillkomna byggnadsverkets utformning och gestaltning som behöver ta hänsyn till angränsande bebyggelse i tidstypiskt postmodern stil för att ta vara på närmiljöns arkitektoniska karaktär.

Aktuellt planområde är centralt beläget i Haninge kommuns stadskärna cirka 200 meter söder om Handens pendeltågsstation och ingår i stadsutvecklingsplaneområdet för centrala Handen. Planområdet utgörs av fastigheten Söderbymalm 3:482 som ägs av SBB Söderbymalms fastigheter AB och omfattar cirka 10 000 kvadratmeter. Planområdet är idag bebyggt med byggnaden Riksäppet 2 där kontorsverksamhet samt högstadieskola bedrivs dagtid. Högstadieskolan Söderbymalmsskolan driver sin verksamhet i byggnaden sedan hösten 2021 på tillfälligt bygglov. Skolan har sin skolgård öster om byggnaden och väster om byggnaden finns en mindre skogsdunge där det idag finns en tillfällig, mindre idrottshall placerad för skolverksamheten.

MOTIVERAT STÄLLNINGSTAGANDE OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Detaljplanen och dess genomförande bedöms inte uppfylla de omständigheter som anges i Miljöbedömningsförordningen 5§. Påverkan kommer att ske lokalt på de värden (ekologiska och sociala) som finns inom den naturmark som ingår i och gränsar till detaljplaneområdet. Skadelindrande åtgärder, har arbetats fram inom detaljplaneprocessen. Kommunens bedömer att förslaget till detaljplan inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. För denna detaljplan har undersökningssamrådet skett i samband med detaljplanesamrådet. Både Länsstyrelsen och Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund höll vid detaljplanesamrådet med kommunen i att detaljplanen inte bedöms ge en betydande miljöpåverkan. Kommunen tog ett särskilt beslut i frågan efter detaljplanesamrådets slut och beslutet anslogs därefter på kommunens hemsida, där det är tillgängligt för allmänheten.

Ingen miljökonsekvensbeskrivning (MKB) kommer därmed att sammanställas inom detaljplaneprocessen utan miljövärden, påverkan på dessa samt skadelindrande åtgärder beskrivs i till planen hörande planbeskrivning.

Sammanfattad bedömning tabell 1–6		Betydande miljöpåverkan	
		JA	NEJ
1	Miljömål		X
2	Natur		X
3	Sociala värden		X
4	Kulturella värden		X
5	Risk för hälsa och miljö		X
6	Övriga värden		X

PLANÅTGÄRDER

Till planåtgärder räknas planbestämmelse eller åtgärder via tecknade avtal eller kommunalt beslutade och finansierade åtgärder.

Då en betydande del av nuvarande skogbeväxt grönyta kommer att ersättas med byggnadsverk med tillhörande ytor blir konsekvensen av detaljplanens genomförande negativt på träd och övrig naturmiljö. Den negativa påverkan bedöms påverka stödjande och reglerande ekosystemtjänster såsom tätortsnära natur, klimatreglering, jordmänsbildning, rening och reglering av vatten etcetera.

Ingen planbestämmelse har identifierats lämplig för att minska den negativa påverkan.

Följande åtgärder har föreslagits att vidtas inom och utanför detaljplaneområdet men har ej kunnat regleras i detaljplanen:

- De naturvärdesträd som avverkas bör återanvändas för att kompensera för förlusten av träden. Exempelvis kan ved/stammar återanvändas som faunadepåer i anslutning till trädklädda ytor i närheten, exempelvis längs med gång- och cykelbanorna som sträcker sig i direkt anslutning till planområdet. *Källa: Trädinventering Riksäpplet etapp 1, Afry daterad 2024-08-15.*
- De träd som planeras att finnas kvar inom och intill planområdet ska skyddas mot negativ påverkan under anläggningen och exploateringen. Detta innebär att skydda deras rötter, krona och bark mot skador under anläggningsfasen. En mer noggrann inmätning av träd rekommenderas vid behov för att kunna planera skyddsåtgärder i samband med idrottshallens anläggning. *Källa: Trädinventering Riksäpplet etapp 1, Afry daterad 2024-08-15.*
- Spara och bevara så många träd som möjligt inom planområdet samt att bevara eventuella bärande och blommande träd och buskar. *Källa: Fågelinventering Riksäpplet etapp 1, Afry daterad 2024-08-15.*
- De fågelholkar som sitter i träd som kommer att fällas bör sparas och sättas upp i träd i närheten. Det rekommenderas även att ytterligare fågelholkar sätts upp för att gynna fågellivet i området. *Källa: Fågelinventering Riksäpplet etapp 1, Afry daterad 2024-08-15.*
- Avverkning och kraftigt bullrande arbeten, som pålning och sprängning, bör inte ske under fåglars häckningstid, 1 april–31 juli. *Källa: Fågelinventering Riksäpplet etapp 1, Afry daterad 2024-08-15.*

MILJÖMÅL

BESKRIVNING AV NULÄGET

2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 som beskriver hur världen ska arbeta för hållbar utveckling genom att utrota extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor, att lösa klimatkrisen och att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. I Sverige är kommuner inkluderade i genomförandet av målen. Planförslaget berörs i huvudsak av målen:

4. God utbildning för alla. Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Forskning visar att inkluderande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för välbefinnande, hälsa och jämställdhet i varje samhälle. Utbildningssystemet världen över måste möta människors behov under hela livet – från förskola, grundskola, gymnasium och högre utbildning, samt alla människors lika möjlighet till livslångt lärande som gynnar deltagande i arbets- och samhällsliv.

11. Hållbara städer och samhällen. Växande städer kan skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt, men kan också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystem. Den snabba och stora inflyttningen till städer ställer nya krav som behöver bemötas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt. Hållbar stadsutveckling omfattar hållbart byggande och hållbar planering av bostäder, infrastruktur, offentliga platser, transporter, återvinning och säkrare kemikaliehantering som i sin tur kräver ny teknik och samarbete mellan flera sektorer. Inkluderande och innovativ stadsplanering behövs för att göra städerna säkra och hållbara för framtiden.

15. Ekosystem och biologisk mångfald. Hållbara ekosystem och biologisk mångfald är grunden för vårt liv på jorden. Att tillgodose människans behov av livsmedel, energi, vatten, mineraler och råmaterial utan att skada den biologiska mångfalden och säkerställa hållbart nyttjande av ekosystemtjänster är en avgörande utmaning för vår överlevnad. Ekosystem på land såsom skogar, våtmarker, torrmarker och berg utgör livsmiljöer för miljontals arter samtidigt som de renar luft och vatten. Markförstöring och avskogning leder till ökade halter av växthusgaser och hotar såväl klimatet som djurarters överlevnad.

Sveriges riksdag har tagit beslut om svenska miljömål (miljökvalitetsmål). De är 16 stycken och utgör en gemensam riktning för det svenska miljöarbetet. Utifrån länets utmaningar har Stockholms länsstyrelse valt att prioritera följande sex mål: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, ingen övergödning, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv. Kommunernas roll i arbetet för att uppnå miljömålen är att översätta nationella och regionala mål till lokala mål och åtgärder som blir verktyg i den lokala politiken. Planförslaget berörs i huvudsak av målen:

15. God bebyggd miljö. Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

16. Ett rikt växt- och djurliv. Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

De kommunala miljömålen i Haninge utgår från översiktsplanen, vars vision bland annat slår fast att kommunen ska bedriva ett aktivt miljö- och klimatarbete. Till visionen hör planeringsriktningar, som konkretiserar visionen, samt riktlinjer som visar den utvecklingsriktning som all planering av den fysiska miljön i kommunen ska eftersträva. De delar som är av relevans för miljöarbete och stadsbyggnad kan delas in i tre kategorier: Fossilfria resor och transporter, Hållbar stadsutveckling, och Rent vatten och naturens mångfald. Planförslaget berörs i huvudsak av målen:

2. *Hållbar stadsutveckling.* Planering och byggande sker resurseffektivt (transportsnålt, energi- och vattneffektivt, produktion av förnybar energi, dagvatten som resurs) och klimatanpassat samt bidrar till en god och hälsosam livsmiljö (låg användning av miljö- och hälsoskadliga ämnen, sanera förorenad mark, god inom- och utomhusmiljö, följer MKN, undviker skador från översvämning). Ekosystemtjänster i den byggda miljön värnas och utvecklas.

3. *Rent vatten och naturens mångfald.* Naturvärden, biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband skyddas och utvecklas (samt bevaras och tillgängliggörs). Samtliga vattenförekomster och övriga vatten uppnår god status. (aktivt arbete med naturvård, bevara grön infrastruktur, ordna förutsättningar för rekreation och friluftsliv)

Planförslagets påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Agenda 2030			X	
Sveriges nationella miljömål			X	
Haninge kommuns miljömål			X	

SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Planförslaget anger förutsättningar för att bygga intill befintlig skolverksamhet vilket främjar en god utbildning. Detaljplaneprocessen ska klargöra förutsättningar så att den planerade bebyggelsen främjar en hållbar utveckling och god bebyggd miljö. Delar av planområdet är idag skogsbeväxt med träd som till stor del är både höga och grova vilket innebär att miljön kan inhysa goda förutsättningar för många arter och därmed bidra med biologisk mångfald. Sammanfattningsvis bedöms planförslaget ge en något positiv påverkan avseende exempelvis god utbildning och hållbar stadsutveckling, samt något negativ påverkan avseende ett rikt växt- och djurliv och biologisk mångfald. Summerat bedöms planförslaget ge neutral påverkan avseende **Agenda 2030, Sveriges miljömål** och **Haninge kommuns miljömål**.

NATUR

BESKRIVNING AV NULÄGET

Detaljplaneområdet är till stor del redan bebyggd med befintligt flervåningshus som används för utbildningsverksamhet. Ej bebyggd yta utgörs av en mindre skolgård vilken omgärdas av flerskiktad skogsmark med såväl blåbärsris som höga och grova träd.

Naturmiljö. Söder och öster om den nu bebyggda ytan är det ett stråk med skogsmark med blandskog med stor andel barrträd och asp. Skogsytan ser ut att må bra med friska träd och ett rikt fåltskikt med bland annat blåbärsris. En inventering av naturvärdesträd (enligt SIS standard 199000:2023) genomfördes maj-juni 2024. Vid inventeringen identifierades 20 naturvärdesträd inom eller precis angränsande planområdet, varav 10 aspar, 9 tallar och 1 björk. Träden bedömdes som naturvärdesträd med anledning av framför allt att de är grövre (stamdiameter mellan 36–59 cm 1,3 m över mark) och delar av beståndet har pansarbark.

Figur 1. Noterade naturvärdesträd under trädinventeringen. Trädinventering, Riksäpplet etapp 1, Afry.

Värdefulla naturtyper, arter och spridningssamband. Den trädbevuxta delen av detaljplaneområdet består av äldre och delvis grova träd med markskikt som i en barrblandskog vilket gör området till en naturlig biotop vilka det finns få av i tätorter. Inom och angränsande detaljplaneområdet finns ett flertal fågelholkar uppsatta på träden i naturmarken. I genomförd trädinventering identifierades ett bohål cirka 5 meter ovan mark i en av de grövre asparna (trädID11 i Figur 1. En inventering (förenklad revirkartering enligt SIS-standard 199000:2023 och 199002:202) av fåglar genomfördes i området genom två fältbesök under maj-juni 2024. Under inventeringen noterades 19 fågelarter varav fem är rödlistade. Inom inventeringsområdet konstaterades säkerställd häckning av koltrast, pilfink, blåmes samt den rödlistade arten svartvit flugsnappare.

Figur 2. Samtliga observationer av rödlistade fågelarter och bedömt revir för svartvit flugsnappare. Fågelinventering Riksäpplet etapp 1, Afry.

Det finns ingen **skyddad natur** inom eller angränsande till planområdet. På andra sidan av järnvägen är Rudans naturreservat och friluftsområde.

Riksintressen natur. Det finns inget riksintresse för naturvård inom eller angränsande till detaljplaneområdet.

Planområdet är belägen ovanpå Handens **grundvattenförekomst** (SE656307-163320). Vattenförekomsten finns i sand- och grusformationerna som löper i nord-sydlig riktning under centrala Handen och har goda eller utmärkta uttagsmöjligheter. Vattenförekomsten har god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status. Grundvattenförekomsten har pekats ut som högprioriterad för dricksvattenförsörjning och utökad skydd, trots de finns det inget vattenskyddsområde för förekomsten. Marken inom planområdet består till största delen av berg vilket ger mycket begränsad, om ens någon, grundvattenbildning. Det finns ett mindre stråk av genomsläpplig mark, sand, i norra delen av området vilket dock till största delen är bebyggt eller anlagt med hårdgjord yta vilket gör att grundvattenbildningen från området idag bedöms vara mycket låg.

Ytvatten. Dagvatten från området avrinner till Övre Rudasjön och vidare till recipienten Drevviken. Drevviken omfattas av miljö kvalitetsnormer för god ekologisk status och god kemisk status. Drevvikens ekologiska status är klassad som otillfredsställande på grund av övergödning. God ekologisk status ska uppnås år 2033. Den kemiska statusen är klassad som uppnår ej god. God kemisk ytvattenstatus ska senast uppnås år 2027 undantaget kvicksilver och PBDE.

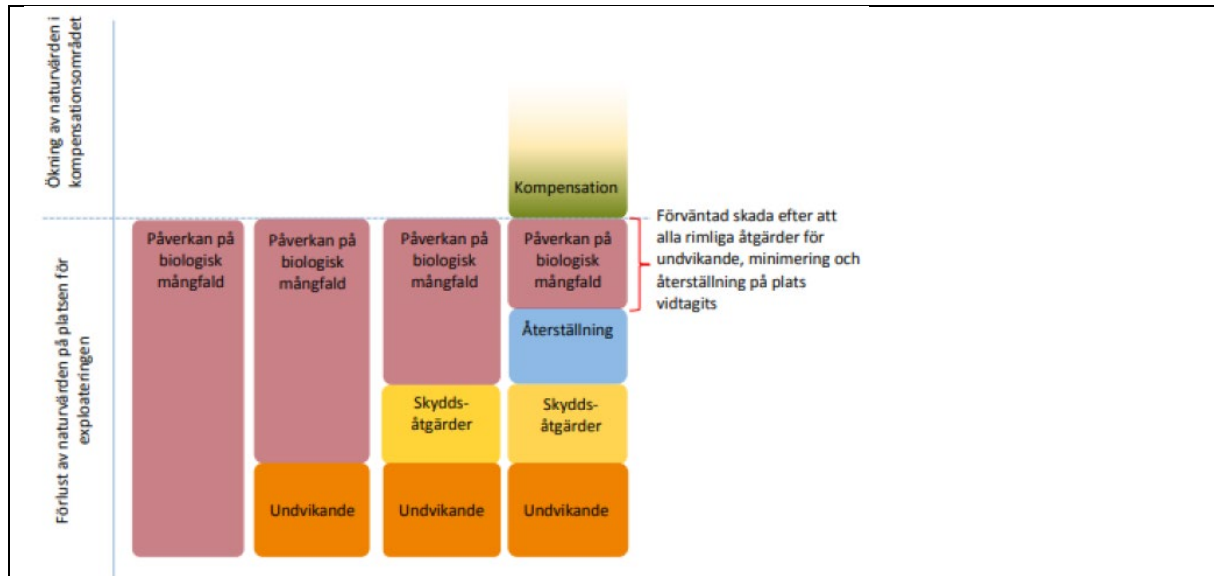
Kumulativa effekter för området är till stor del de som kommer av att centrala Handen förtätas enligt den fördjupade stadsutvecklingsplanen (STUP). Grönytorna i centrala Handen, utanför parkområdena, bebyggs mer och mer. Grönstråken, spridningssambanden och ekosystemtjänster som hör till dem bör värnas och förstärkas för att inte helt försvinna från området. Som en del av förtätningen ökar andelen hårdgjorda ytor och grundvattenbildningen minskar. En förtätning bidrar samtidigt positivt till en hållbar stadsutveckling där bostäder, kommunal service och arbetstillfällen är belägna kollektivtrafiknära och förutsättningar för en levande och trygg stadskärna.

Planförslagets påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Naturmiljö		X		
Värdefulla naturtyper, arter och spridningssamband		X		
Skyddad natur			X	
Riksintressen natur			X	
Grundvatten			X	
Ytvatten			X	
Kumulativa effekter			X	

SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Planförslaget innebär ny byggrätt/exploatering vilket innebär att delar av naturmarken kommer att tas i anspråk vilket bedöms ge en något negativ effekt på **naturmiljön** och **värdefulla naturtyper, arter och spridningssamband**.

Naturvårdsverket visualiserar skadelindringshierarkin vid förslut av naturvärden enligt Figur 3. Boverket definierar kompensationsåtgärder som åtgärder som ”innebär att funktioner och värden som går förlorade vid en exploatering kompenseras. Det kan ske genom åtgärder inom planområdet eller på en annan plats i kommunen.”

Figur 3. Skadelindringshierarkin enligt Naturvårdsverket vägledning 2016:1 om kompensation vid förlust av naturvärden.

De förluster av naturvärden knutna till avverkade äldre träd är svår att återställa eller kompensera eftersom utvecklingen av trädens naturvärden har möjliggjorts av att marken varit trädbeväxt under lång tid, längre tid än åldern på de träd som växer där idag. Den negativa påverkan bedöms dock delvis kunna mildras med åtgärder som förstärker värdena i den naturmark som är kvar samt anpassar den framtida anlagda ytan för att ersätta delar av förlorade värden.

I rapporten för genomförd trädinventering samt fågelinventering ges rådet att stärka den ekologiska konnektiviteten mellan centrala Handen och den angränsande regionala grönstrukturen genom att skapa eller bevara tillräckligt mycket livsmiljö inom planområdet för att behålla kopplingen mellan området i centrala Handen och resten av regionen. Byggrätt och planerad markanvändning tillåter dock inte träd inom planområdet i den omfattningen som bedöms behövas för att uppnå detta varav påverkan på naturmiljön och spridningssambanden blir negativ.

Vidare rekommenderas i rapporten från trädinventeringen att de naturvärdesträd som avverkas bör återanvändas för att kompensera för förlusten av träden. Exempelvis kan ved återanvändas som faunadepåer i anslutning till trädklädda ytor i närheten, exempelvis längs med gång- och cykelbanorna som sträcker sig i direkt anslutning till planområdet.

I rapporten för genomförd fågelinventering ges rådet att spara och bevara så många träd som möjligt inom planområdet samt att bevara eventuella bärande och blommande träd och buskar. De fågelholkar som sitter i träd som kommer att fällas bör sparas och sättas upp i träd i närheten. Det rekommenderas även att ytterligare fågelholkar sätts upp för att gynna fågellivet i området. Avverkning och kraftigt bullrande arbeten, som pålning och sprängning, bör inte ske under fåglars häckningstid, 1 april–31 juli.

Planområdet ingår i Haninge stads stadskärna vilket innebär att det finns ett kommunalt verktyg för tillämpning av grönytefaktor (GYF). Skol- och förskolegårdar omfattas dock inte av kravet på att använda verktyget, och GYF kommer därmed inte att användas som styrande inom projektet. Dock bedöms verktygets lokala anpassning vara relevant att beakta. Det nu aktuella detaljplaneområdet ingår i delområde 2 – Den täta stadskärnan i Handen, men gränsar till delområde 1 – Barrskogssambandet. För att stödja barrskogssambandet ska sammanhängande barrskogsmiljöer, solitära tallar och biologiska gestaltungs-element som kan erbjuda livsmiljöer för insekter kopplade till barrskog premieras. Det innebär att där ny bebyggelse planeras ska bevarande av befintlig vegetationsmark eller nyplanerad vegetation som inte är underbyggd premieras, samt anlagda dagvattenanläggningar för naturlig infiltration ska premieras framför anläggningar som leder bort vattnet.

Planförslaget bedöms inte påverka **skyddad natur** eller något **riksintresse för naturvård**.

Grundvatten. Planförslaget innebär ny byggrätt, men då densamma är belägen på ytligt berg bedöms inte grundvattenbildningen minska med den tillförda hårdgjorda ytan. Planerad verksamhet bedöms inte riskera att sprida föroreningar till grundvattenmagasinet. Detaljplanens påverkan på grundvattenkvalitet och grundvattenbildning bedöms bli neutral.

Ytvatten. Genomförd dagvattenutredning inom detaljplanearbetet visar att avrinning och dagvattenflöde ökar markant vid genomförandet av detaljplanen. För att klara kapaciteten i mottagande ledningsnät behöver dagvattnet inom planområdet fördröjas. Planerad verksamhet (idrottshall och skolverksamhet) bedöms inte riskera att sprida föroreningar till ytvatten och nedströmsliggande recipient. Dock bedöms exploateringen i sin helhet bidra med ökad föroreningsbelastning på recipient med anledning av ytmaterial, framför allt om delar av markytan beläggs med asfalt. Dagvattenutredningen ger förslag på fördröjning och renande steg för dagvattnet innan det lämnar detaljplaneområdet. Om föreslagna eller likvärdiga åtgärder vidtas bedöms påverkan på ytvatten vid detaljplanens genomförande bli neutral.

Kumulativa effekter. Detaljplanens genomförande kommer innebära att delar av de kumulativa effekter som förutsätts genom förtätning enligt den fördjupade stadsutvecklingsplanen för den regionala stadskärnan blir aktuella, såsom mer hårdgjord yta och därmed risk för större variationer i volym vatten som avrinner på markytan vid regn och skyfall. Träd som avverkas till fördel för uppförande av byggnader ger en ökad risk för värmeöar och vindpinade områden, och hårda byggnadsväggar kan ge en hårdare bullermiljö än vegetation som dämpar ljud från omkringliggande transporter och andra aktiviteter. Bevarad naturmark som tas i anspråk för stadigvarande bebyggelse minskar den rekreativa naturliga ytan i området som idag är livsmiljö för växter och djur och används av människor för såväl hundrastning som lek. Byggrätt och planerad markanvändning tillåter inte träd inom planområdet i den omfattningen som bedöms behövas för att stärka den ekologiska konnektiviteten mellan centrala Handen och den angränsande regionala grönstrukturen varav påverkan på naturmiljön och spridningssambanden blir negativ. Detaljplanen möjliggör för en idrottshall vilken i sin tur främjar folkhälsan, ger bättre förutsättningar för en väl fungerande idrottsverksamhet för kommunens skol- och föreningsverksamhet. Idrottshallens nyttjande på kvällar och helger gör att det kommer att röra sig människor i området även utanför kontorstid vilket i sin tur främjar trygghetskänslan. Med både negativ och positiv påverkan bedöms påverkan sammantaget bli neutral avseende kumulativa effekter.

SOCIALA VÄRDEN

BESKRIVNING AV NULÄGET

Tätorts- eller bostadsnära natur. Planområdet omges av ett stråk med blandskog dominerad av tall som ger en omslutande, svalkande och grön känsla kring den lite mer kala skolgården. Omgivande träd ger en rumslig upplevelse med en positiv avskärmning mot omgivande järnväg och kvarter.

Rekreation. Gångstråket söder och öster om planområdet är anlagt för att vara ett lite större sammanhängande grönstråk för gående till det intilliggande bostadsområdet. Detaljplaneområdet är idag öppet för allmänheten och det finns mindre iordningsställda ytor för rörelse såsom basketplan och klättervägg inom den anlagda ytan. I naturmarken finns, i relation till den lilla ytan, många stigar som vittnar om att området används för rekreation såsom hundrastning och lek.

Riksintressen. Väster om planområdet löper järnvägen som är riksintresse för järnväg enligt miljöbalken 3 kap 8§. Väster om järnvägen finns riksintresse för friluftsliv i form av Rudans naturreservat och friluftsområde.

Offentlig service. Offentlig service inom området idag är utbildningslokaler och kontorslokaler. Planområdet ingår i kommunens verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp.

Offentliga rum är den del av bebyggelsemiljön som är tillgänglig för allmänheten. För nu aktuellt planområde innebär det skolgården och marken runtom befintlig byggnaden och den tillfälliga idrottshallen är offentliga rum. Marken som utgör skolgård är iordningsställd medan marken kring provisoriska idrottshallen endast är grusad och grovplanerad.

Tystnad. Området ligger i tätorten intill järnvägen vilket innebär att området inte är att betrakta som ett tyst område.

Kommunikation och tillgänglighet. Detaljplaneområdet ligger nära pendeltågs- och busstation Haninge Centrum/Handen och bedöms ha god tillgång till kollektivtrafik. Runt planområdet löper gång- och cykelvägar samt att det närområdet finns bilvägar och allmänna parkeringsplatser.

Trygghet. I stort bedöms området upplevas som tryggt. Delar av området kan dock upplevas som otrött utaför skoltid då det inte så många som rör sig där kvällar och helger.

Skyddade områden. Detaljplaneområdet ingår inte i något skyddat område med avseende på sociala värden såsom naturreservat, riksintresse eller liknande.

Planförslagets påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Tätorts- eller bostadsnära natur		X		
Rekreation		X		
Riksintressen			X	
Offentlig service				X
Offentliga rum				X
Tystnad			X	
Kommunikation och tillgänglighet			X	
Trygghet				X
Skyddade områden med avseende på sociala värden			X	

SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Planförslaget innebär att **tätorts- och bostadsnära natur** som används för **rekreation** tas i anspråk. Ytan är relativt liten men det är samtidigt ett mycket begränsat naturområde från början. Värdena bedöms till en mindre del kunna kompenseras med åtgärder som förstärker värdena i den naturmark som är kvar samt anpassar den framtida anlagda ytan för att uppfylla förlusten av värden. Påverkan bedöms dock bli något negativ.

Riksintressen. Planförslaget bedöms inte påverka riksintresset för järnväg eller friluftsliv.

Offentlig service. Planförslaget möjliggör att den nuvarande tillfälliga idrottshallen byts ut till en större och varaktigt byggnad vilket bedöms ge en positiv påverkan.

Offentliga rum. Genomförande av detaljplanen antas medföra en mer aktiv och plats och därmed ger en positiv påverkan på det offentliga rummet.

Tystnad. Genomförandet av detaljplanen bedöms inte göra att ett tyst område påverkas negativt.

Kommunikation och tillgänglighet bedöms finnas i tillräcklig omfattning och bedöms inte påverkas av genomförandet av detaljplanen.

Trygghet. Men en god gestaltning och om det blir aktiviteter i idrottshallen även utanför skoltid (kvällar och helger) kan känslan av trygghet inom detaljplaneområdet påverkas positivt.

Genomförande av detaljplanen bedöms inte påverka några **Skyddade områden med avseende på sociala värden.**

KULTURELLA VÄRDEN

BESKRIVNING AV NULÄGET

Landskapsbild. Inom den relativt begränsade ytan som detaljplaneområdet utgör så möts urban, storskalig bebyggelse med kvarlämnad naturlig skogsmark.

Det finns inga identifierade **byggnadsminnen** eller **fornlämningar** inom nu aktuellt planområde.

Kulturhistoriska landskap och byggnader. Området är ett tidigare fritidshusområde där nuvarande trädbevuxen skogsmark bedöms ha fått växa och utvecklas fritt under lång tid med viss störning, exempelvis har säkert trädbeståndet glesats ur emellanåt.

Byggnaden Riksäppet 1 som är belägen på angränsande fastighet Söderbymalm 3:481 norr om planområdet är i Haninge kommuns kulturmiljöinventering utpekad som en särskilt värdefull kulturmiljö. Motivet är att byggnaden har ett typiskt uttryck för det sena 1980-talet och det tidiga 1990-talet både avseende material, skala och utformning.

Inom eller intill planområdet finns inget **riksintresse** avseende kulturella värden.

Påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Landskapsbild			X	
Byggnadsminnen			X	
Fornlämningar			X	
Kulturhistoriska landskap och byggnader			X	
Riksintressen			X	

SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Då planförslaget möjliggör tillkommande exploatering och iordningsställande av markytor påverkas **landskapsbilden** inom planområdet. Påverkan kan upplevas som både positiv och negativ. Idag är markytan runt den temporära idrottshallen inte iordningsställd vilket gör att påverkan på landskapsbilden efter att den nya idrottshallen byggts bör bli positiv. Planens genomförande riskerar dock även att påverka landskapsbilden negativt när träd försvinner och allt för mycket mark tas i anspråk för anlagda ytor i stället för nuvarande skogs- och naturmark. Påverkan på landskapsbilden bedöms sammantaget bli neutral.

Genomförande av detaljplanen påverkar inga **byggnadsminnen** eller **fornlämningar**.

Kulturhistoriska landskap och byggnader. Aktuell planering har tagit hänsyn till byggnaden Riksäppet 1 avseende gestaltning och avstånd vid nybyggnation.

Inga **riksintressen** avseende kulturella värden påverkas av detaljplanen.

RISK FÖR HÄLSA OCH MILJÖ
BESKRIVNING AV NULÄGET

Luftkvalitet och växthusgaser. Planområdet är beläget i en tätort och i ett område där förtätning genomförs och ytterligare förtätning planeras. Tätare bebyggelse och ökade trafikrörelser påverkar luftkvaliteten negativt.

Buller. Området ligger i tätorten intill järnvägen vilket innebär att området är utsatt för buller större delen av dygnet. Planområdet är utsatt för buller från spårtrafiken som trafikerar järnvägen cirka 40 meter väster om planområdet. Bullernivåerna inom planområdets västra del ligger mellan 60–80 decibel. Befintlig huskropp skyddar till stor del mot buller och den östra sidan av planområdet är relativt tyst med uppmätta decibelnivåer på 20–60 decibel.

Risk för olyckor. På järnvägen förekommer, förutom pendeltågstrafik, även transporter med farligt gods till och från Jordbro verksamhetsområde och Norviks hamn. I en nyligen framtagen riskanalys (2023) för detaljplan för Handenterminalen har olika olycksscenarioer kopplade till Nynäsbanan identifierats. De risker som har identifierats kopplade till spårområdet utgörs av urspårning, tågbrand samt olyckor med inbladning av farligt gods. För att kunna bedöma behov och omfattning av åtgärder har en fördjupad analys tittat på individrisk och samhällsrisk kopplat till dessa olycksscenarioer. Riksutdelningen har kommit fram till att samhällsriskerna inom planområdet för Handenterminalen ligger på en acceptabel nivå och att individrisken inom 20 meter från närmaste spårmitt ligger inom acceptanskriterier. Då Handenterminalen planområde ligger cirka 25 meter öster om Nynäsbanan och aktuellt planområde som närmast 35 meter från Nynäsbanan bedöms individ- och samhällsriskerna vara inom acceptabel nivå även för aktuellt planarbete och skyddsåtgärder bedöms inte som nödvändiga.

Förorenade områden och miljöfarlig verksamhet. Det finns inga kända förorenade områden eller kända tidigare miljöstörande verksamheter inom eller intill planområdet.

Översvämning. På fastigheten finns en lågpunkt vid södra delen av befintlig skolbyggnad där vatten ansamlas. Inom den anlagda ytan intill byggnaden är gröna tak anlagda på mindre utskjutande tak från byggnaden vilka ser ut att vara beväxta med lägre växtlighet av sedumkaraktär vilket kan fördröja nederbörd något vilket minskar risken för översvämning.

Markförhållanden. Planområdet består av relativt kuperad mark med höjdskillnader på upp till nio meter. Enligt Sveriges geologiska undersökning (SGU) domineras marken av berggrund och i delar med morän eller sand. Den del av planområdet som har förutsättningar för infiltration av grundvatten är till största delen redan bebyggd eller hårdgjord.

Strålning. Området har normal till låg radonrisk.

Lokalklimat. Hårdgjorda ytor intill höga byggnader kan med en ogenomtänkt utformning bli otrevliga att vara vid, antingen väldigt varma och vindskyddade eller skuggiga och blåsiga. Omgivande träd ger skugg effekt och vindfång som troligen påverkar lokalklimatet i marknivå positivt genom att de utjämnar temperatur och vindpåverkan.

Påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Luftkvalitet och växthusgaser			X	
Buller			X	
Risk för olyckor			X	
Förorenade områden och miljöfarlig verksamhet			X	
Översvämning			X	

Markförhållanden			X	
Strålning			X	
Lokalklimat			X	
SAMMANFATTNING PÅVERKAN				
<p>Luftkvalitet och växthusgaser. Det är i dessa områden extra viktigt att främja grön infrastruktur i form av träd, buskar och andra växter, för att främja luftrening.</p> <p>Genomförandet av detaljplanen kan innebära att bullernivån reduceras något bakom den tillkommande byggnaden, men bedömningen är att påverkan troligen blir neutral.</p> <p>Risk för olyckor. Risker som kräver åtgärder kopplade till järnvägen bedöms inte förekomma på vare sig individ- eller samhällsnivå utifrån olika olycksscenarioer. Skyddsavstånd och geografiska förutsättningar bedöms utgöra tillräckligt skydd för att risknivån för olyckor kopplade till järnvägen ska vara acceptabelt. Planerad verksamhet inom detaljplaneområdet bedöms inte utgöra en ökad risk för olyckor som påverkar omgivningen.</p> <p>Förorenade områden och miljöfarlig verksamhet. Tätorter och exploaterad mark anses generellt alltid vara negativt påverkade av förorenande ämnen, men bedömningen är att halterna inom nu aktuella område troligen inte utgör en risk för nuvarande eller planerad markanvändning. Vid markarbeten bör schaktad jord kontrolleras för att säkerställa korrekt masshantering.</p> <p>Översvämning. Höjdsättning och avrinning har klarlagts inom detaljplanearbetet för att säkerställa att det finns möjlighet för vatten från kraftiga regn och skyfall kan ledas undan i tillräcklig omfattning. Dagvattenutredningen som genomförts inom detaljplanearbetet redovisar förslag på hantering och vidare utredning. Då aktuellt planområde utgör en liten del (1 hektar) av det totala avrinningsområdet (32 hektar) bedöms inte aktuellt planarbete förvärra översvämningsrisken nedströms. Om föreslagna åtgärder vidtas bedöms risken för negativa effekter från översvämning som neutral vid detaljplanens genomförande.</p> <p>Markförhållanden. Större delen av planområdet utgörs av ytligt berg vilket ger bra grundläggningsförutsättningar. Planförslaget bedöms inte påverka markförhållandena.</p> <p>Strålning. Planförslaget bedöms inte påverka eller påverkas av strålning.</p> <p>Lokalklimat. Då en del träd kommer att avverkas i planområdet som ger skydd mot vind och sol kan lokalklimatet påverkas negativt. Svårt i nuläget att bedöma hur lokalklimatet kommer att påverkas men fortsatt detaljplaneprocess behöver utreda vidare vilka åtgärder som ska vidtas för att ge så bra förutsättningar som möjligt för en behaglig miljö både ut och inomhus.</p>				

ÖVRIGA VÄRDEN				
BESKRIVNING AV NULÄGET				
<p>Inga övriga riksintressen har identifierats inom eller angränsande detaljplanerområdet.</p> <p>Energiförsörjning. Området är anslutet till ett system för återanvändning av överskottsvärme ifrån ett intilliggande byggnadskomplex vilket reducerar energiförsörjningen avseende uppvärmning.</p>				
Påverkansgrad	Negativ	Något negativ	Neutral	Positiv
Övriga riksintressen			X	
Energiförsörjning			X	

SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Detaljplaneförslaget bedöms inte påverka något **övrigt riksintresse** eller **energiförsörjning**.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

BAKGRUND

Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor. Tjänsterna kan delas in i fyra grupper utifrån funktion. **Försörjande** ekosystemtjänster är de livsnödvändiga resurser som naturen tillhandahåller, till exempel syre, rent vatten och råvaror. **Kulturella** ekosystemtjänster omfattar andliga och upplevelsemässiga värden som bidrar till vårt välbefinnande, till exempel skönhet, inspiration och rekreation. **Reglerande** ekosystemtjänster är nyttan människor har av ekosystemfunktioner som påverkar miljöfaktorer, till exempel klimat, översvämningar och avfallsnedbrytning. **Stödjande** ekosystemtjänster är grundläggande funktioner i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna, till exempel fotosyntes och biokemiska kretslopp.

I planeringen ska ekosystemtjänsterna identifieras och synliggöras för att beaktas i avväganden mellan olika intressen. Det finns också möjlighet att skapa nya ekosystemtjänster i samband med exploatering och förvaltning, framför allt i områden där det råder brist på ekosystemtjänster. Det finns flera nationella mål som lyfter vikten av integrering av ekosystemtjänster i planeringen av den byggda miljön.

BESKRIVNING AV NULÄGET

I stadsutvecklingsplanen för den regionala stadskärnan (STUPen) beskrivs att när vi bygger Haninge stad är det viktigt att förstärka befintliga ekosystemtjänster men kanske ännu viktigare att tillföra nya. För att inte riskera att försämra stadens möjligheter att producera ekosystemtjänster utan bidra till fler har en ekosystemtjänstanalys för stadskärnan tagits fram där befintliga ekosystemtjänster är identifierade.

De olika ekosystemtjänsterna har inom varje område/yta som kartlagts poängsatts utifrån hur betydelsefull tjänsten är på platsen. Ju högre poäng desto större betydelse har tjänsten. För tjänsterna Vattenrening och flödesreglering, Dricksvatten, Pollinering, Rening av luft, Klimatreglering, Bullerdämpning och Kulturella tjänster har de olika områdena fått poäng mellan 0–3 poäng, och för tjänsten Biologisk mångfald 0–4 poäng.

I analysen beskrivs detaljplaneområdet som en del av ett parkliknande område mellan bostadshus. Området får i sin helhet höga betyg (3 poäng) avseende rening av luft och bullerdämpning, lägre poäng (1 poäng) avseende biologisk mångfald, klimatreglering, vattenrening och kulturella tjänster och inga poäng alls avseende pollination, matproduktion och dricksvatten.

Kartläggning av ekosystemtjänster har även genomförts med hjälp av Boverkets verktyg Ester. Analysen har då gjorts endast på detaljplaneområdet. Sammanfattningsvis visar verktyget har inga betydande ekosystemtjänster kunnat identifierats inom området som det ser ut idag. De som enligt kartläggningen har högst tillgång, vilket i det här fallet är mellan 40–70% är:

Försörjande

Vattenförsörjning får en relativt hög tillgång i området då det finns grundvattentillgångar inom området samt att det inom området finns mark som tillåter grundvattenbildning (dvs. är genomsläpplig). Den genomsläppliga marken är dock till största delen redan bebyggd varvid grundvattenbildningen från området bedöms som mycket låg.

Reglerande

Erosionskydd, rening och reglering av vatten samt reglering av buller får en relativt hög tillgång i området då det till stor del finns växtlighet som bidrar till dessa ekosystemtjänster, såsom förhindrar erosion med vatten och vind i slutningarna runt den bebyggda delen av fastigheten.

Kulturella

Fysisk hälsa får relativt högt värde då området idag är tillgängligt för allmänheten och skogsmarken runt den bebyggda ytan har för sin lilla storlek ett stort antal stigar som ser ut att vara vältrampade och säkert används mycket.

Stödjande

Med anledning av den naturliga vegetationen och naturliga marken inom delar av detaljplaneområdet får ekosystemtjänsterna *naturliga kretslopp* och *jordmänsbildning* högt värde.

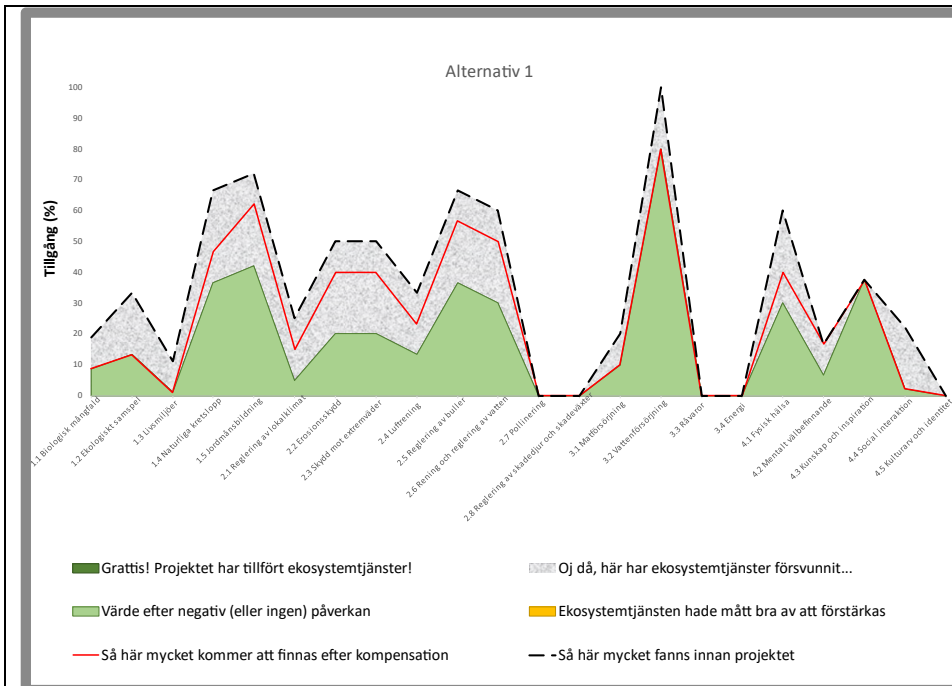
SAMMANFATTNING PÅVERKAN

Detaljplanens påverkan på den värdering av ekosystemtjänster som gjordes inom ekosystemtjänstanalysen för STUPen innebär att de ekosystemtjänster som fick 3 poäng (rening av luft och bullerdämpning) kommer att få 0–1 poäng med anledning av att den vegetation som stod för värdet nu kommer att minska betydligt. Av samma anledning kommer de ekosystemtjänster som tidigare fick 1 poäng (biologisk mångfald, klimatreglering, vattenrening och kulturella tjänster) att fortsatt vara 1, eller sänkas till 0. Och de ekosystemtjänster som saknades (pollination, matproduktion och dricksvatten) kommer fortsatt att saknas.

Detaljplanens påverkan på ekosystemtjänster inom området har genomförts med hjälp av Boverkets verktyg Ester. Analyser visar att detaljplanens genomförande kommer att ge en negativ (och delvis även mycket negativ) påverkan avseende samtliga kategorier av ekosystemtjänster (**försörjande, reglerande, kulturella** och **stödjande**). Påverkan bedöms bli neutral avseende de värden som saknas (exempelvis kategorierna *pollinering, råvaror* och *energi*) samt delar av de kulturella ekosystemtjänsterna, såsom *kunskap* och *inspiration*. Avseende de kulturella ekosystemtjänsterna blir påverkan positiv för att det tillkommer ytor för organiserad idrottsverksamhet, men negativ påverkan då det försvinner tillgänglig natur.

Till viss del kommer den negativa påverkan på ekosystemtjänster att mildras av kompensationsåtgärder som dagvattenåtgärder, uppsättning av fågelholkar etcetera.

Sammantaget bedöms detaljplanens påverkan på ekosystemtjänster bli något negativt.

Figur 4. Grafisk sammanställning från Boverkets verktyg Ester över tillgång till ekosystemtjänster inom detaljplaneområdet innan och efter detaljplanens genomförande.

Ekosystemtjänstanlys (ESTER)		Boverket	
Ekosystemtjänstkategori	Tillgång till EST 0%= Minimal tillgång 100%= Maximal tillgång	Påverkan	
		Alternativ 1	Kompensation Alternativ 1
1.1 Biologisk mångfald	19	VISS NEGATIV	-
1.2 Ekologiskt samspel	33	NEGATIV	-
1.3 Livsmiljöer	11	VISS NEGATIV	-
1.4 Naturliga kretslopp	67	MYCKET NEGATIV	VISS POSITIV
1.5 Jordmänsbildning	72	MYCKET NEGATIV	POSITIV
2.1 Reglering av lokalklimat	25	NEGATIV	VISS POSITIV
2.2 Erosionsskydd	50	MYCKET NEGATIV	POSITIV
2.3 Skydd mot extremväder	50	MYCKET NEGATIV	POSITIV
2.4 Luftrening	33	NEGATIV	VISS POSITIV
2.5 Reglering av buller	67	MYCKET NEGATIV	POSITIV
2.6 Rening och reglering av vatten	60	MYCKET NEGATIV	POSITIV
2.7 Pollinering	0	-	-
2.8 Reglering av skadedjur och skadeväxter	0	-	-
3.1 Matförsörjning	20	VISS NEGATIV	-
3.2 Vattenförsörjning	100	NEGATIV	-
3.3 Råvaror	0	-	-
3.4 Energi	0	-	-
4.1 Fysisk hälsa	60	MYCKET NEGATIV	VISS POSITIV
4.2 Mentalt välbefinnande	17	VISS NEGATIV	VISS POSITIV
4.3 Kunskap och inspiration	38	-	-
4.4 Social interaktion	22	NEGATIV	-
4.5 Kulturarv och identitet	0	-	-

Figur 5. Tabellsammanställning från Boverkets verktyg Ester över tillgång till ekosystemtjänster inom detaljplaneområdet innan och efter detaljplanens genomförande.

MILJÖBEDÖMNINGEN UTFÖRD AV:
Sanna Uimonen Robertson, miljöplanerare
Med stöd av Maja Paripovic, planarkitekt